

Az oktatás szolgálatában

JERMENDY (WIESINGER) LÁSZLÓ ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA

Készítette: Somogyi Zsófia Anna
Péter András Gimnázium
10.d osztályos tanuló
2012

Ki is volt Jermendy László?

Többször találkoztam már az iskolában a nevével, bár nem tudtam ki lehet. Valószínűleg ha a Nagy Miklós Alapítvány nem írja ki ezt a pályázatot akkor még ma is csak annyi jutna eszembe, hogy róla nevezték el a gimnázium egyik tantermét. Valószínűleg nem kezdtem volna el magamtól kutakodni, hogy felderítsem rokonait, ismerőseit és legyen egyre nagyobb kíváncsiság rajtam úrrá, hogy választ kaphassak kérdésemre.

Dolgozatom összeállításához az iskolai dokumentumokon kívül a Városi Könyvtár és a Múzeum anyagaiból válogattam. Személyes élményeik elmesélésével nagy segítséget nyújtottak dr.Nyéki Lajos és Gyúró Gábor tanár urak, s ezt nagyon köszönöm nekik. Az ember, a családapa, a férj megismeréséhez ifjabb dr. Jermendy László és édesanyja (Mantyóka néni) visszaemlékezései jelentettek kapaszkodót, s hogy ezeket megosztották velem nagyon hálás vagyok nekik. Dolgozatom összerendezéséhez, végső formába öntéséhez adott javaslataiért köszönetet mondok Ujfalusi László tanár úrnak.

„Minden embernek kell, legyen egy feladata ebben az életben - kötelességen belül, vagy azon felül is talán -, mert különben nem lenne értelme annak, hogy él. Az emberi világ több kell, legyen, mint egy bonyolult szerkezetű gép, melyben minden ember egy fogaskerék szerepét tölti be... Minden embernek kell, legyen egy feladata, egy titkos küldetése, mely Istentől való.”

(Wass Albert)

A Berettyó-parti középiskola hírnevét és arculatát régen és ma is azok a nagy tanáregyéniségek határozták meg, akik erkölcsi tartásukkal, példamutatásukkal és magas szintű szaktudásukkal beírták magukat a diákok emlékezetébe. A személyes beszélgetések után úgy gondolom, hogy ilyen egyéniség lehetett Jermendy László is.

WIESINGER LÁSZLÓ OTTÓ 1907. február 13-án született Balassagyarmaton. A család, melynek gyökerei az 1700-as évekig nyúlnak vissza, eredetileg az 1/3 részben magyarok lakta Pozsony melletti Bazinból származott. Szigorú, de szeretetteljes környezetben nőtt fel. Középiskolai tanulmányait az aranyosmaróti, a jászberényi és a balassagyarmati iskolákban végezte, s 1925-ben kapta kézhez jeles minősítésű érettségi bizonyítványát. S mivel családjában több tanár is volt (nagyapja és édesapja is szigorú tanár hírében állt), nem volt meglepő amikor a pedagógus hivatást választotta. Egyetemi tanulmányait az Eötvös József kollégium tagjaként a budapesti magyar királyi Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte matematika – fizika szakon. 1930-ban keltezett oklevelét megszerezve 1 évig a fővárosi állami gyakorló főgimnáziumban tevékenykedett. Az 1931/32. tanévben az aszódi evangélikus reálgimnáziumban volt internátusi felügyelőtanár.

1932. szeptember 1-jével 18 pályázó közül – sikeres bemutató óra megtartása után - megválasztották a szeghalmi Református Péter András Reálgimnázium előbb helyettes, majd végleges tanárának, miután ígéretet tett, hogy áttér az evangélikus vallásról a reformátusra. Még ugyanebben a tanévben emlékbeszédet mondott október 6-án, a következő (1933/34.) tanévben pedig népművelő előadás-sorozatot tartott „Hírszolgáltatás a legrégibb időktől napjainkig és a rádió” címmel. Ugyancsak népművelő előadásokkal járta a vidéket „Jókai, mint novellaíró” címen.

Kimagasló érdemei voltak a szemléltetés fejlesztésében. 1938-tól 1944-ig az iskolai filmoktatás vezetője volt, mely idő alatt 470 oktatófilmet vetített le problémamentesen. Vezető szerepet vállalt az évente megrendezett András-bálak rendezésében is.

1941. szeptember 20-ától 1948. október 1-jéig gimnáziumi igazgatóhelyettesként dolgozott, mellette teljes óraszámban tanított, a mezőgazdasági tagozatban pedig óraadó tanár lett.

1941. április 4-én a szeghalmi református templomban vette feleségül volt tanítványát, Muzsay Máriát, a gimnazista lányok felügyelőnőjét. 1944-ben családját féltvén a harcoktól, feleségével és párhetes László fiukkal előbb Mezőtúrra, majd rokonokhoz Budapestre költözött. Ebben az időben a budai oldalon zajló ostrom miatt két hónapig pincében voltak kénytelenek élni. Először a Lónyai utcai református gimnáziumhoz osztották be. Itt azonban nem volt tanítás, így a Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. Központi igazgatóságánál vállalt munkát. A Wiesinger-család 1945. március 26-án jött vissza Szeghalomra, ahol az Igazgató Tanács tagjaként ő is kivette a részét az újjáépítés nehéz munkájából.

A Magyar Belügyminisztérium 1946. december 13-án kelt engedélye alapján családi nevét bátyjával együtt „Jermendy”-re változtatta, mely név eredetileg nagymamájának lánykori neve volt. 1947. október végén megszületett második gyermeke: György. (Mindketten a Péter András Gimnáziumban érettségiztek.)

1948. október 17-én igazgatóhelyettesi tisztségéről lemondott, mert a szegedi Tankerület főigazgatója a fizika tanulmányok felügyelőjévé nevezte ki. Ugyanebben az évben, decemberben szakmai és világnézeti továbbképző tanfolyamon vett részt. A megszerzett ismereteket Szegeden, Szentesen, Makón és Hódmezővásárhelyen tartott előadásokon hasznosította.

1950-ben harmadik szaktárgyként ábrázoló geometriából szerzett oklevelet, mely tantárgyat másfél évtizeden keresztül – a tantárgy megszüntetéséig – tanította a reálosztályokban.

A család elmondása szerint „*nehezen viselte az 56-os eseményeket*”. S bár határozott elvei voltak nem kapcsolódott be semmilyen szervezetbe. „*Szívós, kitartó egyénisége miatt voltak nehézségei.*”

1969-es nyugdíjba vonulását követően hosszú éveken keresztül Gödöllőn élt, s tanári múltját nem elfeledve diákokat korrepetált, akik tartották benne a lelket és érezte munkája fontosságát. Életének utolsó évében betegágyánál belgyógyászként dolgozó kisebbik fia, György ápolta. „*Betegségét méltósággal, nyugodt lélekkel viselte.*” 1990. október 15-én halt meg, s halála után Budapesten a Farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra. Halálakor méltató szavakkal búcsúzott Tőle a Népújság (1990. november 6.) oldalain Vaszkó Tamás, a gimnázium akkori igazgatója.

"Az apa nem horgony, mely visszatart, sem hajó, mely magával visz, hanem világitótorony, melynek szeretete bevilágítja az utat."

(George Webster Douglas)

AZ APA

Egy ideális családban az apa képviseli az értékeket – hűség, szeretet, megbecsülés, tisztelet –, amelyekért képes áldozatot hozni, amire pénzt és időt szán. Jermendy László szigorú családi környezetben nevelkedett, s családapaként is ezt az értékrendet vitte tovább.

Az 1940-es években a szeghalmi Fő utca akkori egyetlen kétemeletes házában a Jermendy-család nyugodt, kiegyensúlyozott életet élt. Jermendy László kiváló apa volt, odaadó, gyermekeivel szemben végtelen türelemmel megáldva. Mindig a család érdekeit tartotta szem előtt, pedig sokszor anyagilag és politikailag is nehéz idők jártak. Ő volt a családban a védelmező, az erős, a bátor, akire hasonlítani akartak a fiai. Következtesen tartotta magát ahhoz, amit mondott, s ha kellett fegyelmezett. S bár fiait szándékosan nem tanította a gimnáziumban, ha valamit nem értettek mindig segítségért fordulhattak hozzá. Mint apa gyermekeit rendre, pontosságra, fegyelemre és az idősebbek iránti tiszteletre nevelte. „*A munkát, a tanulást minden körülmények között el kellett végezni.*”

Mindig szeretettel, magas elvárásokkal, de megértéssel viszonyult hozzájuk. Fiatalabb korában bélyegeket gyűjtött, később gondosan rendezett gyűjteményét gyermekeire hagyta. Esténként, szabad idejében sokat mesélt az Eötvös kollégiumi élményekről. Fiait szeretetben nevelte, s bár önmagához hasonlóan velük szemben is magas követelményeket támasztott, velük együtt örült sikereiknek, büszke volt eredményeikre.

Olyan apa volt, akit gyermekei szerettek, akire felnéztek, s akit példaképül választottak.

“Kitűnővé egy szerencsés perc alatt válhatunk, hasznos emberré fáradságos évek tesznek.”

Kemény Zsigmond

A KOLLÉGA

A külső megjelenésében összeszedettséget, határozottságot sugárzó Jermendy László tanártársaival többnyire baráti kapcsolatot ápolt. Nála a barát mindenkor, jóban-rosszban barát volt. Szakmailag felkészült fiatalabb tanártársait megbecsülte és szakmailag is támogatta. Fontos volt számára a bizalom és a másik iránti tisztelet. Volt kollégáival mindig őszinte és becsületes volt, melyhez velük szemben barátságos természet is párosult. Elmondásuk szerint mindig *„alkalomhoz illően viselkedett”* lehetett vele viccelődni, de az igazán komoly beszélgetésekben is kivette a részét. Igazi társasági emberként *„szeretett mindig a középpontban állni”*, megnyerő modorú, jókedélyű, vidám volt.

Legnagyobb hatással voltak rá az idősebb pedagógusok közül Pásztor József, Fülöp Károly, Sándor Jenő és dr. Zömbik Miklós. A tantestületben kialakult baráti körén belül közösen ünnepelték meg a névnapokat, s ezen túl is összejártak. Ezeken a családias jellegű, kötetlen hangú beszélgetéseken sokszor nemcsak magánéleti, hanem iskolai dolgokról is szó esett.

Fiatalabb kollégái tisztelték azért, mert mindig kiállt az iskola mellett. Hitte, hogy a sárréti parasztság társadalmi felemelkedésének egyetlen lehetősége a Berettyó-parti gimnázium. A gimnázium történetének egyik legnehezebb korszakában, amikor a kormányzat által bojkottált iskola élet-halál harcát vívta a fennmaradásért, fellépett a minisztérium ellen is.

„Hogy iskolánk ügye iránt negyedszázados ittlétem alatt mindig élénk és lankadatlan érdeklődéssel viseltetem, minden szónál meggyőzőbben bizonyítja az, hogy a világválság súlyos éveinek elején, amikor választani kellett a gimnázium léte vagy nem léte között, a tantestületnek egyetlen tagja voltam és maradtam az ilyen vonatkozású áldozatvállalásban mind máig, aki egész tanári munkámat minden fizetésről lemondva is hajlandónak mutatkoztam folytatni. Tettem ezt azért, mert miként most, úgy akkor is fontosnak tartottam, hogy a Sárrét ez elhanyagolt vidékén a Péter András nagyszerű elgondolásával alapított kultúrbázis a magyarság számára a kormány minden akadályozó tevékenysége ellenére is fennmaradjon.”

(Jermendy László, 1958/59. tanév)

Erkölcsei nagyságát, bátorságát bizonyítja az is, hogy a sztálini érában egyedül ő nem vett részt a szervezett vastapsokban az iskolákra kényszerített politikai ünnepek során.

„Aki nem született tanító, akármilyen nagy tudós, amit tud, azt se tanítja meg. Aki meg az, azt is bevési a friss ifjú elmébe, amit maga már nem jegyez meg.”

Németh László

A TANÁR

Jermendy Lászlóban tanítványai az erőteljes, magával ragadó, a lényeket látó és láttató mestert látták, aki rendkívüli munkabírással tette a dolgát, aki következetes és igényes volt az órán, és ugyanilyen a számonkérésnél is. Aki kitartott elvei mellett, akit nem vezéreltek érdekek, azt tette, amiben tudott hinni. A sztálini éra éveiben képtelen volt belenyugodni abba, hogy a diktatúra meghamisítja a (humán) tudományokat. Ebből a korszakból maradt fenn a szeghalmi diákok között szállóigészerűen terjedt megállapítása: „ $v = r \cdot \omega$, azaz *Krisztus születése előtt- és Krisztus születése után...*”.

Tanítványai szerint sokoldalúan művelt, szuggesztív tanáregyéniség volt, akit tiszteltek diákjai. Nemcsak tudásával, hanem megjelenésével, személyes példájával, egyéniségének kisugárzásával, lebilincselő szóbeli megnyilatkozásaival is formálta tanítványai személyiségét. Egész életével tanított és nevelt. Diákjai mindig fölnéztek rá, a szemtelenséget nem tűrte. Sugárzott róla a rend szeretete, mégsem tűnt kimértnek. Tanóráin a padon „*csak fűzet, körző, vonalzó esetleg radír*” lehetett. Szigorúsága, összevont szemöldöke mögött is segítőkésznek érzett modora volt. A tanári közegből is kivált mindig kifogástalan eleganciájával.

S bár a matematikát nem sikerült mindenkivel megszerettetnie, tanítási módszerei tanítványai, későbbi kollégái előtt mintául szolgáltak. Pontos, következetes, a fogalmakat szigorúan számonkérő, senkivel nem kivételező tanár volt. Precízségét jól mutatja, hogy feladatok megoldásánál „*a táblánál mindig a bal felső sarokban kellett elkezdni az írást*”. Ezzel tanulóit fegyelmezett, pontos munkára szoktatta. Nem tűrte el a hanyag, rendetlen és piszkos írást vagy rajzot, nem fogadta el a pontatlan megfogalmazásokat.

Tanári munkáját így jellemezte Sándor Jenő: „*... Oktató munkájának további fontos és jellemző vonása a logikus gondolkodásra nevelés: mit? és miért? állandóan röpködtek az óra 45 percében. A tanulóktól a feladott kérdésre pontos és logikus választ követelt. Fontos szerepet töltött be oktató, nevelő munkájában a feladatmegoldás terén való biztonság. A világosan megfogalmazott és a tanulók életkori sajátosságait állandóan figyelembevevő magyarázata és fogalomalkotása nyomán térnek rá a készségek begyakorlására...*”

Olyan tanáregyéniség volt, aki felismerte, gondozta a tehetséget, s „*tanítványai eredményeit, életét is figyelemmel kísérte*”.

S hogy milyenek látom én, több évtized távlatában a személyesen soha nem ismert, mások által lefestett Jermendy Lászlót?

Olyan embernek, akinek erkölcsi tartásához, pedagógusi elhivatottságához kétség nem férhet. Ő lehetett a TANÁR, csupa nagybetűvel tanítványai szemében. Ő lehetett a KOLLÉGA csupa nagybetűvel tanártársai szemében és Ő maradt az APA csupa nagybetűvel gyermekei emlékében.

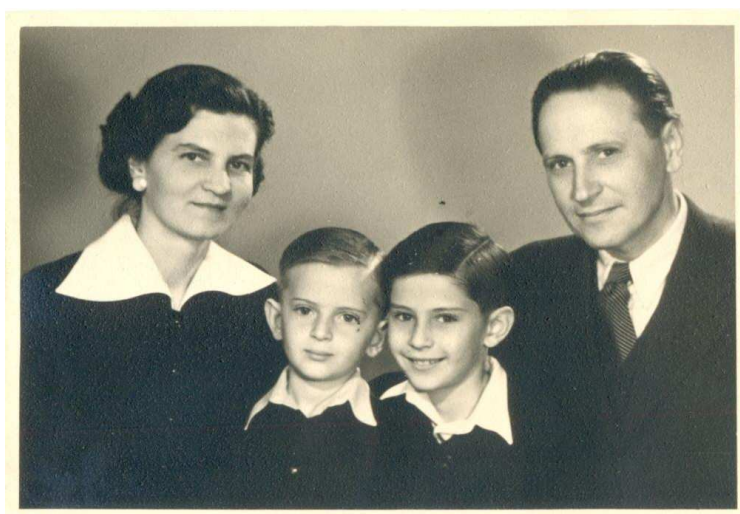
MELLÉKLET

A magyar-német tanszékre helyettes tanárul Kenyeressy Sándor okl. tanár választotta meg, aki tanulmányait a budapesti egyetemen végezte s úgy a közép, mint a kereskedelmi iskolák tanítására érvényes két oklevelet szerzett. Mint régi ref. papi család sarjának munkássága elé méltó várakozással tekinthetünk.

A mennyiségtan-fizika tanszék helyettes tanárul Wiesinger László okl. tanárt választotta meg az ig. tanács, aki tanulmányait szintén Budapesten végezte s mint az országos hírű Eötvös kollégium tagja a legkiválóbb didaktikai kiképzéssel hagyta el az egyetemet. A múlt iskolai évben az aszódi reálgimnáziumnál működött, ahol előjárói szeretetét és becsülését mindenben kiérdemelte.

Isten áldását kérve az eddigi derék munkások mellé csatlakozott új harcosoknak, annak a reményünknek adunk kifejezést, hogy nemcsak az iskolának, hanem községünk társadalmi életének is érdemes tagjai lesznek

1. ábra Szeghalom Vidéki Hírlap, 1932. július

2. ábra A Jermendy-család 1955-ben
(Muzsai Mária, J. György, J. László, Jermendy László)

3. ábra 80. születésnapján feleségével a Gimnázium tornatermében (1987)

4. ábra Fiai és unokája, Attila társaságában (1982)